

การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุณณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1)

Participation in the management of community banks refuse Wat Puranawath Thawi Watthana Bangkok (Phase 1)

ปราการ เกิดมีสุข

Prakan Gerdmeesuk

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

e-mail: khunyadada@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรายงานผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วม ในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุณณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน โดยใช้เทคนิควิธี การสัมภาษณ์ การสังเกต วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธี ตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ผลการวิจัยในระยะแรกพบว่า ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะเพื่อลดภาวะโลกร้อนก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย ด้วยการคัดแยกขยะลงในถัง อย่างถูกวิธี นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนต้องส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บขยะให้ถูกต้องสามารถนำขยะมาเป็นรายได้แก่ครอบครัว โดยจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อเป็นการปลูกฝังการเก็บออม และยังทำให้คนในชุมชนเริ่มเข้าใจในปัญหาของขยะด้วยตัวของตนเอง ดังนั้นแนวทางแก้ไขจึงได้จัดตั้งขยะที่แยกประเภทขยะให้ตามจุดต่างๆ ในชุมชน ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนดีขึ้นและสุขภาพจิตดีขึ้น คนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น รู้จักปรับตัวในการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชุมชนมีความสุขเป็นชุมชนที่เข้มแข็งยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ธนาคารขยะ, ชุมชน

ABSTRACT

This article is intended to be a research report. “participation Management of waste bank of Wat Puranawat community, Thaweewattana District, Bangkok (Phase 1) The target groups of the research were monks, community leaders, villagers using techniques, interview methods, observation methods, data validation using Triangulation. The results of this research are as follows. The community also has a lack of knowledge and understanding of the contribution of waste management to global warming, causing environmental problems that affect health. By properly separating the rubbish into the tank.

In addition, it was found that the community had to promote the knowledge about garbage collection correctly. By establishing a waste bank to cultivate savings. It also makes people in the community begin to understand the problem of garbage on their own.

As a solution, garbage bins were separated at various points in the community, resulting in better community conditions and better mental health. People have a better way of life. Adapting to Change Keeping the community happy is a strong, sustainable community.

Keyword : The participation, Junk bank, community

บทนำ

ขยะมูลฝอยนั้น นับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร ถ้าหากไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง และเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่างๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ถ้ามองกันอย่างผิวเผินแล้วขยะมูลฝอยนั้นไม่ได้มีผลกระทบต่อมนุษย์มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อมนุษย์ ยังอยู่ในขั้นที่ไม่รุนแรงมากนัก ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงไม่ชัดเจนเท่าไร แต่ในความเป็นจริงแล้วขยะมูลฝอยจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก และจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ด้วย ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม ทั้งนี้เนื่องจากขยะมูลฝอย เป็นแหล่งอาหาร และแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง ฯลฯ และเป็นที่พักซ่อนของหนูและสัตว์อื่นๆ ของเสียที่เกิดจากกองขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้เป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงมาก ซึ่งมีทั้งสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ เชื้อโรค และสารพิษต่างๆ เจือปนอยู่เมื่อน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอย ไหลไปตามพื้นดิน บริเวณใด ก็จะทำให้บริเวณนั้น เกิดความสกปรกและความเสื่อมโทรมของพื้นดิน และอาจเปลี่ยนสภาพทำให้ดินมีคุณสมบัติเป็นดินต่าง หรือดินกรดได้ในกรณีที่น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอย ไหลลงสู่แหล่ง

น้ำ ก็จะทำให้คุณภาพน้ำเสียไป ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำผิวดิน หรือแหล่งน้ำใต้ดินก็ตาม ล้วนเป็นอันตรายต่อผู้ใช้น้ำ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในแหล่งน้ำ น้ำที่สกปรกมาก หรือมีสารพิษเจือปนอยู่ ก็อาจทำให้สัตว์น้ำตายในเวลาอันสั้น นอกจากนี้สิ่งสกปรกต่างๆ ที่เจือปนในน้ำ ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของน้ำ ทำให้สัตว์น้ำที่มีค่าบางชนิดสูญพันธุ์ไป น้ำที่มีสิ่งสกปรกเจือปน ย่อมไม่เหมาะแก่การอุปโภค บริโภค แม้จะนำไปปรับปรุงคุณภาพแล้วก็ตาม เช่น การทำระบบน้ำประปา ซึ่งก็ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นว่าปัญหาขยะในเมืองไทย เป็นปัญหาโลกแตก เป็นเวลาหลายสิบปีที่เจ้าหน้าที่ทางราชการ หน่วยงานวิจัย สถาบันทางการศึกษา พยายามหาหนทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะล้นเมือง ไม่มีที่ใดยอมให้ก่อสร้างโรงกำจัดขยะใกล้ที่อยู่อาศัยของตนเอง ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น ทั้งๆที่เสียงบประมาณตั้งมากมายพาเจ้าหน้าที่ไปดูงานที่ต่างประเทศ ใช้งบประมาณในการรณรงค์ให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ มีเทคโนโลยีมากมายที่สามารถจะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ แต่ปัจจุบันยังไม่มีที่ไหนในประเทศไทย สามารถจัดการขยะได้อย่างครบวงจรเป็นที่พึงพอใจของคนทุกฝ่าย จากสาเหตุหลักๆเหล่านี้ทำให้การแก้ไข

ปัญหาขยะ ยังคงไม่มีความคืบหน้าและก่อให้เกิดปัญหาหนักขึ้นทุกวัน ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะจึงต้องมีการปรับเปลี่ยน แนวทาง วิธีการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ที่มีสถานที่แตกต่างกัน ใช้ลักษณะเด่นของแต่ละพื้นที่มาแก้ไข ปัญหาเรื่องขยะ ด้วยกระบวนการต่างๆ ที่เกิดปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วทำให้คนไทยต้องมีความตระหนักต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นจึงนำมาสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคณะรัฐบาลได้มีมติกำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะเป็นวาระแห่งชาติ และเห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอย ของเสี่ยอันตรราย และแผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่วิกฤติที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหากำจัดขยะมูลฝอย ไม่ถูกต้องและตกค้างสะสมที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการที่ทำให้ขยะเกิดขึ้นโดยเฉพาะชุมชนต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย ในกรุงเทพมหานครเป็นสาเหตุหนึ่ง ซึ่งปัญหาขยะในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ต้องรีบเร่งและแก้ไขเพราะมีผลกระทบทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ดังนั้นการดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มากขึ้น ทำให้ปัญหาขยะตกค้างมีมาก และยังมีปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มาก แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อก่อสร้างระบบกำจัดที่ถูกสุขลักษณะก็ตาม ยังมีชุมชนหลายแห่งที่มีระบบแล้วก็ตามก็ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ตามที่ได้ออกแบบไว้บางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ทั้งนี้เนื่องจากการทำโครงการที่ผ่านมาไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินงานดูแลรักษา ระบบอย่างต่อเนื่องทำให้มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากร และองค์การบริหารจัดการที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคน

ต่างทำจึงทำให้มีสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่างๆ กันกระจายทั่วไปทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ มีผลในการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอยการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เพราะความหนาแน่นของประชากรที่มีจำนวนมาก และที่สำคัญเก็บขยะหรือกำจัดขยะน้อยตรงกันข้ามกับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตลอดจึงทำให้ขยะมูลฝอยไปทิ้งตามที่วางเปล่าเหมือนที่เคยทำมาแต่ก่อนได้ ดังนั้นปัญหาขยะมูลฝอย จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่หน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้มีการจัดการอย่างมีระบบ ถูกสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549) ปัจจุบันการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร ยังขาด ประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการรับผิดชอบไม่มีประสิทธิภาพพอจึงประสบปัญหา เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมในการกำจัดขยะมูลฝอย โดยที่ชุมชนแต่ละแห่งจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลในการจัดการขยะมูลฝอยของตนเองโดยส่วนใหญ่จะนำขยะมูลฝอยมาที่เก็บไว้ที่วัดแล้วปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ หรือบางครั้งทำการเผาทำให้เกิดกลิ่นและควันไฟ ซึ่งอันตรายต่อคนในชุมชน

ด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาของขยะที่อยู่ในชุมชนโดยที่คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันหรือเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นจึงศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุณณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) สาเหตุของการทำวิจัย

การบริหารการจัดการขยะของชุมชนวัดปุณณวาส
ระยะที่ 1 เพราะเนื่องด้วยบริบทของวัดปุณณวาส
ไม่มีการจัดการด้านความรู้เกี่ยวกับขยะ คนในชุมชน
ไม่เข้าใจในผลเสียที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษก่อให้เกิด
โรคร้ายและภาวะโลกร้อน แต่ในวิกฤตของขยะ
ที่เกิดขึ้นสามารถให้ความรู้ความเข้าใจในการนำ
ขยะที่ไม่มีประโยชน์นั้นมาสร้างให้เกิดรายได้ สร้าง
นิสัยให้คนมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบ
มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วมมือกัน
เพื่อกำจัดขยะมูลฝอย พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกใน
การเก็บออม ทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มรายได้จากการ
เก็บขยะเพื่อการเก็บออมเงินและร่วมมือกันลด
ขยะมูลฝอยให้น้อยลงหรือหมดสิ้นไป ด้วยวิธีการ
ที่ถูกต้องหลักสุขภาพีบาล เป็นชุมชนที่ปลอดขยะ
ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ธนาคารขยะของชุมชนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขการมีส่วน
ร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุณณ
วาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับ
การกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนวัดปุณณวาส
เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานนำไปพัฒนาเป็นแนวทาง
ในการกำจัดขยะให้ยั่งยืนและเสริมรายได้จากขยะ
ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่
สัมภาษณ์ประชากรในชุมชนวัดปุณณวาส ได้แก่
พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน คนในชุมชน
วัดปุณณวาส

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1. ทำการประชุมเพื่อการระดมความคิด
ภายในกรรมการชุมชนวัดปุณณวาส (Input)
- ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปพัฒนาเป็น
แนวทางในการจัดการขยะ
- แนวทางการจัดการขยะในชุมชนใน
วัดปุณณวาส
2. กระบวนการจัดการในการดำเนินการ
กำจัดขยะ (Process)
- การดำเนินการสัมภาษณ์ประชากร
ในชุมชนเชิงลึก
3. ผลการดำเนินการของแนวทางในการ
กำจัดขยะ (Out put)
4. ผลประโยชน์ที่ได้จัดการขยะในชุมชนวัด
ปุณณวาส (Outcome)

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วม
ในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุณณวาส
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) มีข้อจำกัด
ของเวลาในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษา
โดยลงพื้นที่ที่ชุมชนวัดปุณณวาส ด้วยตนเอง
เพื่อทำการสัมภาษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ
เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะ
ของชุมชนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
โดยมีการออกแบบขั้นตอนการวิจัยดังนี้ คือประชากร
ที่เข้าร่วมโครงการด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน
กลุ่มแม่บ้าน คนในชุมชนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร เนื่องด้วยชุมชนดังกล่าวเป็น

ศูนย์รวมของการผลิตสินค้าและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีความพร้อมด้านทรัพยากรภูมิปัญญาชาวบ้านและมีศักยภาพจะพัฒนาที่ยกระดับจากธุรกิจชุมชนไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคตจึงต้องมีความพร้อมเกี่ยวกับการบริหารการจัดการขยะให้เป็นระบบยั่งยืนโดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรในชุมชนของวัดปุณณวาสได้แก่ พระสงฆ์ 3 รูป ผู้นำชุมชน 3 ท่าน กรรมการชุมชน 5 ท่าน กลุ่มแม่บ้าน 5 ท่าน อาจารย์-ครู โรงเรียนวัดปุณณวาส 5 ท่าน

ข้อมูลพื้นฐาน ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเบื้องต้นลักษณะของบุคคล เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ข้อมูลที่ถามจะเป็น ด้านการลดขยะมูลฝอย ด้านการนำมาใช้ใหม่ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนวัดปุณณวาส ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปในการสำรวจพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนวัดปุณณวาส กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของคนในชุมชนถึงการจัดการขยะมูลฝอย เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการขยะ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย
- 2) ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่
- 3) ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยใช้วิธีการดังนี้

การสังเกต

คือการสังเกตด้วยการเฝ้าดู อย่างเอาใจใส่และละเอียดถี่ถ้วนโดยใช้หลักการทางวิชาการด้วยประสาทสัมผัสหลายอย่างพร้อมๆกันเช่น ตา หู ฟังมือสัมผัส โดยผู้วิจัยใช้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นการสังเกต (Participant-as-observer) หรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) วิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเป็นวิธีที่จะช่วยให้นักวิจัยเข้าถึงความรู้ความจริงได้มากที่สุด นักวิจัยจะได้สัมผัสกับปรากฏการณ์โดยตรงด้วยตนเองทั้งนี้ผู้วิจัย (ผู้สังเกต) กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน (ผู้ถูกสังเกต) มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะความสัมพันธ์ที่ผู้สังเกตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนศึกษา ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลในชุมชนที่ศึกษาตามวิถีพุทธ เช่นการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มต่างๆ จนได้รับความไว้วางใจให้เป็นสมาชิกของครอบครัวในชุมชน ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตพฤติกรรมเป็นไปตามธรรมชาติที่แท้จริงของชุมชน

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

การสนทนาตามธรรมชาติ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้ให้ข้อมูลเล่าเรื่องราวได้อย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด และทำการโน้มน้าวกลุ่มมเกลลา (Probe) เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลนำมาพิจารณาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งการสนทนาแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 45-90 นาที ผู้ให้ข้อมูลบางคนต้องสนทนามากกว่า 1 ครั้งจนกว่าข้อมูลจะมีความน่าเชื่อถือ หรือไม่พบข้อมูลใหม่ในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีการบันทึกเสียงซึ่งข้อมูลที่ถูกบันทึกเสียงจะถูกถ่ายทอดความเป็นมาแบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น ของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในชุมชน เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ที่อยู่ในชุมชน วัดปุณณวาส ข้อมูลที่ได้เป็นการสนทนา การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน พร้อมกับรับรู้ ระวัง ชักถามและสังเกตปฏิกริยาการโต้ตอบที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา แล้วจดบันทึกและบันทึกเสียง นำข้อมูลไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพที่แท้จริงต่อไป

การจัดทำเวทีชุมชน

การจัดเวทีประชาคม เป็นการจัดการความรู้โดยใช้การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารชยะของชุมชน เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานการพัฒนาคุณยี่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้เกิดการเรียนรู้ สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยการพึ่งตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดการความรู้ ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารชยะของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) คือการตรวจสอบสามเส้าข้อมูล (Data Triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านนักวิจัย (Investigation Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่านักวิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน นำมารวบรวมเป็นเรื่องเดียวกัน เช่น วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้เตรียมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มทำไปพร้อมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสะท้อนให้เห็นในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่การวางแผนของการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาจะได้จากการจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกที่รายงานประจำวัน การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการถอดเทปแบบคำต่อคำและจากการสังเกต ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของประชากรมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เช่นการวิเคราะห์แก่นสาระ(Thematic analysis) การวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative analysis)

สรุปผลการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการบริบทเกี่ยวกับพฤติกรรม การทิ้งขยะมูลฝอยของชุมชนวัดปุณณวาสในขั้นตอนการเตรียมการวิจัยพบว่า

1.โดยภาพรวมที่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนคนในชุมชนส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจเนื่องด้วยปัญหาอันเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจ และมีนิสัยที่ไม่เป็นระเบียบในการบริหารการจัดการคนในชุมชน รวมถึงผู้บริหารชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับขยะมากพอควร เมื่อมีนโยบายของรัฐบาลออกมาจึงทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการตื่นตัวมองเห็นสภาพที่เกิดขึ้นจึงดำเนินการอย่างเร่งด่วนพร้อมกับได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีเข้ามาดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการขยะที่เป็นปัญหาระดับประเทศ ดังนั้นเมื่อมีการทำกิจกรรมการร่วมมือกันเกี่ยวกับขยะในชุมชนด้วยการจัดการความรู้เสริมความเข้าใจปัญหาขยะในชุมชนจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง และประโยชน์ที่สามารถนำขยะมาทำรายได้ อย่างไร จากการให้ความรู้ ปรากฏว่าคนในชุมชน

เข้าใจมีการจัดการขยะภายในบ้านอย่างเป็นระเบียบ มีการใช้ถุงดำแบ่งขยะที่เป็นขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะประเภทใดที่สามารถนำมาใช้ได้หรือนำมาขายได้ ก็จะเก็บสะสมเพื่อเป็นรายได้ ทั้งนี้สิ่งเกิดจากหลัง ทำกิจกรรมประมาณ 3 เดือน การบริหารการจัดการ ขยะดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. แนวทางการแก้ไขการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนโดยผลสรุปดังนี้

ข้อที่ 1 ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย โดยเฉพาะแม่บ้านต้องสร้างจิตสำนึกให้เพื่อสร้างลักษณะนิสัยส่วนเด็กๆในชุมชนมีการประชุมกันในโรงเรียนวัดบูรณาวาสมีการรณรงค์ ให้มีการนำขยะมาใช้เป็นประโยชน์หรือดัดแปลงเป็นอุปกรณ์อื่นได้อีกครั้ง

ข้อ 2 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ การทิ้งขยะมีผลส่งต่อในชุมชนทำให้ขยะมูลฝอยน้อยลง แนวทางการแก้ไขในชุมชนควรร่วมมือกันหาแนวทางทำกิจกรรมกลุ่มให้ความรู้ในการแยกขยะที่ขายได้กับที่ขายไม่ได้ทำให้เห็นความสำคัญของขยะด้วยการจัดการความรู้พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกและรณรงค์เรื่องขยะ โดยหัวหน้าชุมชนประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนแยกแยะขยะรักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรักและห่วงแหนชุมชนให้เกิดความรักและความศรัทธา ความเชื่อและความเกรงใจต่อบุคคลซึ่ง สอดคล้องกับจรัสชัย ไกรกังวาร(2544, หน้า20-21)

ข้อ 3 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ในบางครั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่ว่าปัญหาอุปสรรคก็คือการที่ประชาชนในชุมชนไม่มีเวลาเนื่องจากส่วนใหญ่ต้อง ขวนขวายดิ้นรนหาเลี้ยงชีพจึงยากที่จะสนใจในประเด็นการมีส่วนร่วม โดยควรมีการประชุมสัมพันธ์ภายในชุมชนให้เกิดจิตสำนึก

อภิปรายผล

ผลการวิจัย“การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดบูรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) ”ทำให้ทราบถึงความ เป็นมาของชุมชนวัดบูรณาวาสว่าจะทำอย่างไร ในเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นระบบถูกสุขลักษณะและสามารถทำรายได้ในรูปแบบ ของธนาคารขยะทำให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของกิจกรรมกลุ่ม จนเกิดการจัดการขยะได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ขอสรุป มาจากการดำเนินงานตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 2016 ว่าการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อภาวะโลกร้อนดังนั้นการจัดการความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยให้ชุมชน เกิดเข้าใจจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตให้มีความสุข อย่างถูกสุขลักษณะได้โดยสังเกตได้จากพฤติกรรม การทิ้งขยะของชุมชนหลังจากได้ร่วมกิจกรรม การกำจัดขยะมูลฝอยแล้ว พฤติกรรมของการทิ้ง ขยะเปลี่ยนไป ด้วยการแยกขยะลงถังตามประเภท ของขยะและการนำขยะมาฝากขายกับธนาคาร ถือว่าประสบความสำเร็จในเบื้องต้นของการจัด กิจกรรมการมีส่วนร่วม

ดังนั้นวิถีชีวิตของคนในชุมชนต้องเปลี่ยน ไปด้วยการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบและ ถูกสุขลักษณะ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ มีรายได้จากการแยกขยะทำให้พึ่งตนเองได้ มีการดำเนินชีวิต อย่างมีความสุข ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ จัดการธนาคารขยะลดภาวะโลกร้อนในชุมชน แต่ อุปสรรคในระยะแรกของชุมชนคือไม่มีความเข้าใจ และไม่มีความรู้เรื่องขยะว่าสามารถสร้างรายได้ หรือมีประโยชน์มากมาย เช่นเมื่อมีการคัดแยกขยะ แต่ละประเภทไม่ว่าจะกระดาษ,พลาสติก,ขวด หรือ ขยะอื่นๆ รวมๆกันแล้วนำไปขายที่ธนาคารขยะได้ ขยะรีไซเคิลช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

การรีไซเคิลขยะ ไม่ว่าจะเป็นการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การบำบัดน้ำเสีย การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนได้ออกไซด์ มีส่วนช่วยลดสภาวะเรือนกระจก ที่ทำให้โลกร้อนขึ้นด้วย นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าคนในชุมชนยังมีพฤติกรรมของการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มักทิ้งขยะไม่เป็นที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนให้คนในชุมชนมีความเข้าใจว่าขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง และพาหะของโรค การกำจัดขยะมูลฝอยไม่ดีหรือปล่อยปละละเลย ทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและ สำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ ก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยพวกของเสียอันตราย ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อ สุขภาพของคนในชุมชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ หรือ ได้รับสารพิษที่มากับของเสียเป็นต้น อีกประการหนึ่งผู้วิจัยได้หาแนวทางในการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในชุมชนโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ (material recovery) เช่น การนำมาทำปุ๋ย นำมาเผาเพื่อให้ได้พลังงาน ความร้อน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552) มีการปลูกฝังทัศนคติ และสร้างค่านิยมของชุมชนในการร่วมมือ รักษาความสะอาด โดยให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ ด้วยตนเองวิธีการสัมภาษณ์โดยตรงที่มีการสัมภาษณ์ถึง 7 ครั้ง คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้าน รวมถึง

คณะสงฆ์ของวัดปุรณาวาสพบว่าชุมชนส่วนน้อยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตเรื่องการบริหารจัดการขยะโดยคิดว่าไม่ใช้หน้าที่ของพวกเขาเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องบริหารการจัดการ ดังนั้นผู้นำชุมชนต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือนการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือน การแบ่งหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน และการรับรู้กฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องลดและควบคุมการผลิตขยะมูลฝอยโดยรวมไม่เกิน 1 กิโลกรัม/คน/ ควบคุมการเกิดขยะมูลฝอยและส่งเสริมให้มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์พร้อมทั้งผู้นำชุมชนต้องประสานงานกับองค์กรต่างๆ ภายในท้องถิ่น เช่น บ้าน วัด โรงเรียน ในการใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า นำขยะที่มีประโยชน์กลับมาใช้ใหม่ได้ ดูแลปรับปรุงสถานที่ทิ้งขยะของชุมชนให้ถูกหลักสุขาภิบาล ควบคุมไม่ให้เกิดเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคได้ พร้อมทั้งต้องจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะในชุมชน จัดทำแผนชุมชน แนวทางปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2552) จะเห็นว่าการบริหารจัดการขยะในชุมชนวัดปุรณาวาสเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้น เพื่อเป็นการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ถูกต้องและเป็น การหาแนวทางการแก้ไขเบื้องต้น ซึ่งผู้นำชุมชนมีความตระหนักจึงร่วมกับผู้วิจัยในการทำกิจกรรมการบริหารจัดการขยะในชุมชนวัดปุรณาวาสขึ้น (ระยะที่ 1) ผลปรากฏว่าเป็นที่น่าพอใจระยะหนึ่ง เพราะชุมชนมีความตระหนักและเข้าใจถึงปัญหา และการนำขยะมาทำประโยชน์แต่อย่างไรก็ตาม

ยังมีประชาชนในชุมชนที่ยังไม่ปฏิบัติตามเพราะเคยชินต่อการทิ้งขยะมูลฝอย ยังมีการใช้ถุงพลาสติกทิ้งขยะไม่ถูก มีการร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมน้อย ผู้นำชุมชนจึงต้องควรประชาสัมพันธ์ให้มากและส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้า ลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับทางด้านรายได้ที่เกิดจากขยะภายในชุมชน ปรากฏว่าคนชุมชนมีความปรารถนาที่จะเก็บรายได้ไว้เองโดยจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ทางคณาจารย์คณะบัญชีได้เข้ามาสอนให้แล้วนำรายได้ไปฝากไว้กับธนาคารที่ทางประธานชุมชนได้ติดต่อมา จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจกับรายได้ที่เกิดจากขยะแต่ขอให้ทางชุมชนจัดคณะกรรมการเข้ามาช่วยซื้อขยะเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการจัดเก็บขยะเมื่อแยกที่เป็นเป็นรายได้

จากการวิจัยการมีส่วนร่วม ในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดบูรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) นั้นทำให้ผู้วิจัยมีความปรารถนาที่จะทำระยะที่ 2 เพื่อเป็นการติดตามเรื่องของขยะที่เป็นปัญหาระดับประเทศให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึก จิตสาธารณะให้กับชุมชนเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยกับสังคมไทยอย่างยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า ชุมชนที่ดีต้องมีผู้นำที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในชุมชนที่แท้จริง ไม่หวังผลเฉพาะสิ่งที่ตนเองได้รับ ต้องอุทิศทั้งกาย ใจ ที่มีหัวใจของนักพัฒนาจึงจะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จ

ประการที่หนึ่ง การเข้าถึงหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนต้องมีความจริงใจ พูดต้องตรงกับการกระทำ มิเช่นนั้นคนในชุมชนจะมองว่าการเป็นผู้นำเป็นการทำเพื่อประโยชน์ตนเอง ไม่มีพวกพ้องของหน่วยงานใดๆทั้งสิ้น

ประการที่สอง การจัดการความรู้จะช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ในชุมชนและสร้างปัญญาให้กับชุมชนโดยเฉพาะการนำเอาคนในชุมชนที่มีความสามารถมาเป็นผู้นำหรือมาเป็นผู้รู้สอนคนในชุมชนแล้วก็จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งได้

ประการที่สาม การบริหารการจัดการขยะในชุมชน ผู้นำชุมชนต้องเร่งแก้ไขเพราะขยะเป็นตัวการทำให้โลกร้อนและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ต้องให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชนช่วยกันใช้ภาชนะที่เป็นการลดโลกร้อนไม่ใช่ถุงพลาสติก เป็ดวิสัยทัศน์ให้กับชุมชนรักษ์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นชุมชนนำอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงอิทธิพลของหน่วยงานของรัฐบาลที่จัดให้มีการอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยโดยจัดกิจกรรมเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการร่วมมือในความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและแนวทางการแก้ไขขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระบบการจัดการขยะในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปวางแผนงานในการจัดกิจกรรมการปฏิบัติให้คนในชุมชนลดการสร้างขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.

(2552) **แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

จีระชัย ไกรกังวาร. (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. ปริญญาโท ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2550). **การทำ COP เพื่อจัดการความรู้ในองค์กร**. กทม. : สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษา, นครปฐม. ประเทศไทย.

ปราการ เกิดมีสุข (2555). **องค์การแห่งการเรียนรู้**.

สำนักพัฒนาและสื่อทางวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

ปราการ เกิดมีสุข, สุธีรา ธาตรีรัตนนท์ (2557), **การจัดการความรู้ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร** การประชุมวิชาการ “มศว วิจัย” ครั้งที่ 8

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ. (2552).

การทบทวนบทบาทพยาบาล (ชุมชน) ผู้การเป็นภาคร่วมพัฒนาสุขภาพชุมชน. นนทบุรี: แผนงานสร้างพยาบาลของชุมชนเพื่อชุมชน.